

Under nationalförsamlingens möte i december diskuterades ekonomin, som visar viss förbättrad tillväxt och produktivitet, men fortfarande problem inom livsmedelsförsörjningen. De diskuterade också kongressförslaget. Allt sändes på TV.

Inför 6e partikongressen: Förslag till ekonomiska och sociala riktlinjer

In i det okända

Eva Björklund

”Ett av våra största misstag i början av revolutionen, och många gånger därefter, var att tro att någon visste hur socialismen skulle byggas”. Så sade Fidel Castro på studenternas dag 17 november 2005 och varnade för att misshushållning och korruption skulle kunna krossa revolutionen. Alla måste ta de faror som hotade på allvar och ta ansvar för att undanröja dem. När han samma datum 5 år senare talade till studenternas massmöte upprepade han sina ord med ännu större eftertryck, för nu brådskar det.

Många, både vänner och ovänner, glömmar vad den kubanska revolutionära processen har visat och tillämpat: till socialismen finns ingen utstakad väg utan hinder och faror. Att försöka bygga socialism är att beträda en väg in i det okända. För kubanernas del har det inte bara varit – och är – en ständig kamp för att lösa såväl de problem som uppstår av egna misstag som att övervinna de ständiga, mäktiga hinder av alla de slag som imperialismens krigföring reser på vägen.

Ingen kan anklaga kubanska revolutionen för att vara schematisk, dogmatisk eller passiv. Den har från

första början provat nya vägar och förnyat socialismens praktik. Men den har också tvingats in i ett ständigt beredskapstillstånd med akuta kriser, orsakade av USAs krigföring eller av naturkatastrofer.

Stora tag för att rätta till kursen har behövts varje årtionde. Under nationalförsamlingens möte i december hänvisade Raul till Fidels tal inför omläggningen av den ekonomiska politiken 1976 och sedan 1986 för att rätta till de misstag och svagheter som ledde fel. Båda handlade om behovet av effektivitet, resurshushållning, skapa ekonomisk medvetenhet: att inte bara behöver alla medborgare vara politiker utan de behöver, som alla politiker, också vara ekonomer.

”Allt har sagts, vi vet vad vi måste förbättra, men det ständiga belägringstillståndet har skapat en tendens att lösa akuta kriser och försumma den långsiktiga, ihärdiga strävan”, enligt Raul. ”Vår 6e partikongress, i april 2011 är den sista där den historiska generationen kommer att vara med i ledningen. Då är det vår plikt att utnyttja det folkets förtroende och den auktoritet vi har för att göra vad vi kan för att rätta till kursen.”

Forts. sid 4-5

Forts. från sid 3

Problemen kommer inte bara utifrån

Sedan 50 år har Kuba kämpat mot USAs krigföring, de senaste årtiondena även mot klimatförändringarna och de senaste 3 åren den internationella ekonomiska krisen.

- USAs blockad har kostat Kuba över 100 miljarder US-dollar sedan 1961, och de senaste åren ökat till nästan 10 procent av BNI. Syftet är att svälta kubanerna till underkastelse. Obama har inte lättat på trycket.
- På grund av prisvariationen på den internationella marknaden har exportens köpkraft minskat med 15 procent sedan 1997
- Den internationella ekonomiska krisen har lett till drastiskt minskade inkomster och ökade utgifter
- Klimatförändringarna har medfört oerhörda kostnader för orkaner, översvämningar och utdragna torkperioder: 31 miljarder US-dollar på 10 år, varav 10 miljarder för orkanerna 2008, den värsta orkansäsongen i mannaminne.

De ekonomiska påfrestringarna är enorma för ett fattigt land, men de förvärras också av låg effektivitet och eftersatta investeringar. En självkritisk politisk ledning lägger skulden på den rådande ekonomiska modellen med långtgående centralstyrning, byråkrati och omfattande allmänna subventioner.

Ransoneringen och de subventionerade dagligvarorna var en nödvändig och riktig politik för överlevnad, men med tiden har principen om egalitär varuförsörjning gynnat dem som inte behövt subventionerna utan istället gött en svart marknad. I dagsläget betecknas systemet som överdrivet beskyddande och att ha lett till att socialism felaktigt identifierats med gratisskjuts, och jämlikhet med att allt ska vara lika för alla från vaggan till graven. Det har inneburit mycket ineffektiv resurshantering.

Få ordning på ekonomin

Huvuduppgiften är att få ordning på ekonomin utan att offra de sociala landvinningarna och grunderna för det socialistiska systemet. De förändringar som anges i "Förslaget till ekonomiska och sociala riktlinjer" är:

- Fortsätta uppodlingen av mark för livsmedelsförsörjning genom bruksrätter för enskilda och kooperativ
- Utveckla ickestatliga produktionsformer
- Möjliggöra kooperativ även utanför jordbrukssektorn,
- Möjliggöra för småföretagare och kooperativ att låna pengar och anställa personal
- Omplacera överflödigt personal i statlig verksamhet till produktiva uppgifter.
- Koppla lönerna till arbetsresultatet, öka produktiviteten.
- Öka det kommunala självbestämmandet, främja initiativ för lokal utveckling
- Vidga ramarna för de statliga företagens självständighet
- Förenkla bostadsköp och -försäljning (ca 90 procent ägs)
- Tillåta uthyrning av bostäder
- Införa fastighetsskatt
- Tillåta köp och försäljning av privata bilar
- På sikt avskaffa ransoneringen och dubbla valutan.
- Införa progressiv inkomstskatt för egenföretagare och privatanställda, mildra effekterna av inkomstskillnader
- Införa progressiv arbetsgivaravgift och sociala avgifter, skatt på omsättning
- Inte tillåta privat ägarkoncentration av fastigheter och produktionsmedel

Nya strukturer, nya begrepp

Riktlinjerna innebär en systemförändring när det gäller makroekonomisk styrning och företagande. I egen kubansk blandform ska flera former av samhällsligt ägande och garanterad allmänlig, skattefinansierad samhällsservice kombineras med starkt utvidgat inslag av marknadssystem. Men det kommer även fortsättningsvis vara en planekonomi. De samhällsliga ägarformerna ska innefatta

1. Icke marknadsutsatta verksamheter, finansierade genom den statliga budgeten, som utbildning, hälsovård, kultur, socialtjänst, pensionssystem, rättsystem, försvar, kommunikation, infrastruktur mm, dvs offentlig sektor
 2. Marknadsutsatt verksamhet inom jordbruk, varuproduktion, tjänster och distribution
 - a. statliga självbärande företag
 - b. fristående kooperativ
- Dessutom ska 178 verksamhetsområden öppnas för egenverksamhet och småföretagande.

Detta innebär en uppbyggnad av det tidigare centraliserade systemet och är inriktat på att främja effektivitet, högre produktivitet och förbättrat utbud av varor och tjänster. För att det ska fungera måste också förhållningssätt, praktik och beteende förändras, såväl inom ledningen som bland anställda. Bokföring, revision, kontroll, deklARATIONER för beskattning måste utvecklas och myndigheterna avbyråkratiseras och effektiviseras. En hel befolkning där de flesta aldrig betalat skatt måste utbildas och övertygas om den medborgerliga plikten att betala skatt

De fackliga organisationerna måste förnya sitt arbete för att dels i övergången försvara de statligt anställdas rättigheter när deras antal ska skära ner, dels organisera de som går över till egenföretagande eller privat anställning värna deras rättigheter mot uppdragsgivare och arbetsköpare.

Ingen nyliberal chockerapi

Det handlar varken om nyliberal strukturomvandling, övergång till kapitalism eller den kinesiska modellen. Det handlar om en kubansk modell, resultatet av en omfattande analys av bristerna i det nuvarande ekonomiska systemet att bygga vidare på det nu 52 år gamla projektet att skapa ett socialistiskt samhälle.

"Vi kopierar inte, vi bygger vårt eget inhemska samhällssystem, anpassat till våra egna karaktärsdrag, utan att på något sätt avsvära oss det socialistiska målet", sa Raul i ett möte med fackliga centralorganisationen.

Se även Kuba 4/2010:

"500 000 till nya jobb på ett halvår".

Kongressdiskussion för alla

I mitten av november publicerades "Förslag till ekonomiska och sociala riktlinjer" som en del av förberedelserna för kommunistpartiets 6e kongress i april 2011, under årsdagarna av slaget i Grisbukten 1961 som skulle bli USA:s första militära nederlag i Latinamerika.

Med massutgivningen av förslaget inleddes en jättesatsning på ett riksomfattande massivt rådslag, det "arbetarparlament", de alla omfattande politiska

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För kopia av denna licens besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/>. Det har publicerats i www.globalarkivet.se

diskussioner som blivit en kubansk tradition.

”Kongressen är inte bara ett möte för valda ombud, utan också den förberedande diskussionen bland partimedlemmar och hela befolkningen inför beslutet som kongressen ska fatta.” (...) ”Debatten som nu börjar är själva kärnan i vår revolution; att det är folket som bestämmer,” som Raul sade, ”för det är landets framtid som står på spel.”

Förslaget baseras på de analyser och förslag som kommit fram under tre föregående rådslag.

Det första var den diskussion som initierades av Fidel Castros tal på Havannas universitet i november 2005.

Det andra var debatten som initierades av Raul Castro den 26 juli 2007. Under hela hösten diskuterade folk på arbetsplatser, i bostadsområden och inom folkrörelserna, vilka de viktigaste problemen var och hur de borde lösas. Alla synpunkter och förslag samlades in som underlag dels för omedelbara åtgärder (reformer våren 2008, se Kuba nr 3.2008), dels för den fortsatta diskussionen om mer djupgående förändringar.

Det tredje ägde rum hösten 2009, efter att landet börjat återhämta sig från den förödande orkanhösten 2008, som avbröt förändringsprocessen.

Dagens diskussion inleddes med ett tredagars seminarium med över 500 deltagare. Där deltog politiskt förtroendevalda i kommuner och län, och de representanter för ekonomförbundet som hade medverkat i de 11 arbetsgrupper som tagit fram förslaget. ”Ingen annanstans i världen diskuteras ett dokument av det här slaget av alla samhällsskikt innan det antas”, sade ekonomförbundets ordförande Roberto Verrier.

Ekonomförbundet hade också fått i uppdrag att utbilda

400 partiombudsmän för att kunna förklara förslaget 291 förändringspunkter på alla möten runt om i landet som ska diskutera och ta ställning till alla punkter: anta, förkasta eller föreslå förändringar. Sedan ska alla svar bearbetas till ett nytt dokument inför 6e partikongressen i april.

Förslaget diskuterades också i nationalförsamlingen i mitten av december. Under debatten talade Raul också om vikten av att ”komma ifrån det överdrivna hemlighållande som vi vant oss vid under 50 år av fientlig belägring (...) Nu är det livsviktigt att informera, förklara, argumentera, övertyga, vinna förtroende genom debatt, utan dogmatiska låsningar.”

Hela diskussionen på TV

Hela diskussionen sändes på TV och radio och kunde läsas i sin helhet på Cubadebates hemsida. Där kom också de första spontana kommentarerna från läsarna, en del skeptiska, ifrågasättande om det skulle gå, andra positiva, förhoppningsfulla. För höga skattesatser tyckte en del, andra uttryckte farhågor för att kooperativen skulle kunna leda till kapitalism som i Jugoslavien.

Skillnaden är stor mot hur det går till i den liberala demokratins krisdrabbade kärnområden, där besluten förhandlas fram bakom stängda dörrar med de internationella finansinstitutionerna och sedan kungörs som ”fait accompli”, trots massiva demonstrationer.

Betydelse långt utanför Kuba

Vad som sker på Kuba har också stor betydelse för utvecklingen i Latinamerika och Karibien. Den kubanska processen är den hittills mest avancerade och demokratiska socialistiska erfarenheten. Inte den enda vägen, utan ett försök som visat sig hållbart under mycket svåra omständigheter och som på ett avgörande sätt bidragit till Latinamerikas frigörelse.

Den kubanska är en väg av oberoende, självständighet, rättvisa och solidaritet som inte bara har bistått de progressiva krafterna i den egna världsdelen. Men sitt motstånd mot imperialismen har den till och med hållit liberala demokratier under armarna. Utan kubanska revolutionens föredöme och solidaritet skulle många demokratiska regeringar fallit undan för trycket från USA.

Kuba ger sig in på okänt område. Det kommer att bli en av de svåraste prövningarna för förmågan att lösa problem och genomföra de förändringar som behövs. Som Raul Castro sa den 18 december i nationalförsamlingen ”Vi kan antingen rätta till läget eller med tiden mot oss balansera på randen till en avgrund, och falla”.

Det blir inte lätt. Med sin öppna ekonomi och utsatta läge är Kuba mycket sårbar för förändringar i omvärlden. Och de yttre problemen består och blir bara värre, både USAs aggressionspolitik och klimatförändringarna.

**Nyfiken på Kuba?
Alla artiklar 2007-2010 finns på
www.globalarkivet.se**